

Szócs Géza

Ragály

Olvasónapló

Milyen olvasmányok jutnak eszünkbe a közbeszédet ma megtöltő szavakról, mint vírus, koronavírus, járvány, karantén?

A *Dekameron*, nemdebar.

Meg Camus regénye a pestisről.

Meg Marquezé, a szerelemről kolera idején.

Főleg ez a három. De sok egyéb irodalmi mű is odakerülhetne ezek mellé könyvtárunk egy külön polcára.

Körbejárta a világhálót egy idézet. Dean R. Koontz *A sötétség szeme* című regényének egy bekezdése, amely egy 2020-ban a kínai Vuhan városából elszabadult vírusról szól. A fantasy műfajban született könyv iránt most akkora kereslet támadt, hogy megszerezhetetlen. (Gondolom, a vélhető utánnyomásig.)

Az eredeti 1996-ban jelent meg (*The Eyes of Darkness*). Magyar kiadása: Animus Kiadó, Budapest, 1997. Fordította Danyi Andrea.

Eolvastam a regényt. A titokra, amely köré a cselekmény szerveződik, a világszerte ismertté vált bekezdésből derül fény. Rövidítve idézem a szóban forgó részeket a magyar kiadás 164–166. oldalairól.

„– Mi folyik ezen a helyen? Ez valami katonai kísérlet?

– Igen – felelte Dombey.

– Biológiai fegyverekkel?

– Biológiai, vegyi és DNS-kísérleteket folytatunk. Rend szerint harminc-negyven projekten dolgozunk egyszerre.

– Azt hittem, az USA már régen kiszállt a biológiai és a vegyi fegyverversenyből.

– A közvélemény számára valóban ezt kommunikálják – mondta Dombey –, mert az jobb színben tüntette fel a politikusokat, a valóságban azonban a munka tovább folytatódik. És kell is, hogy folytatódjon. Egyébként nálunk ez az egyetlen létesítmény, ahol ilyen tevékenység zajlik, a kínaiaknak például három is van belőle. Az oroszoknak pedig... nos, ők állítólag a barátaink, de azért folytatják a bakteriológiai fegyverekre irányuló fejlesztéseket. Egyre virulensebb vírustörzseket hoznak létre abból a kevés pénzből, mert ez sokkal olcsóbb, mintha vegyi fegyverekkel kísérleteznének. Iraknak van egy hatalmas biológiai és vegyi fejlesztésekre irányuló hadi programja, és ott van még Líbia, meg a többiek. A világon rengeteg ember hisz a vegyi és biológiai hadviselésben, és tulajdonképpen én sem látok semmi kivetnivalót benne, mert ha ezek az országok kifejlesztenének egy fantasztikus, új vírust, amiről mi nem tudunk, és amivel szemben nem tudnánk mit bevetni, ők biztosan nyugodt szívvel használnák.

– De ha a kínaiakkal, az oroszokkal vagy az irakiakkal lépést akarunk tartani, az olyan helyzetet teremthet, mint amivel most itt is szembe kell néznünk, ahol egy ártatlan gyereket darálnak be a gépbe. Nem válunk így mi is szörnyetegekké? Nekem úgy tűnik, hogy az ellenségtől való félelmünkben épp olyanok leszünk, mint ők. Ez pedig olyan, mintha elveszítettük volna a háborút – mondta Elliot.

Dombey bólintott, és beszéd közben a szakállát babrálta.

– Az a gond, hogy néhány bomlott agyú ember határozottan vonzódik az ilyen fajta munkához a titokzatosság miatt, és azért, mert valóban azt az érzést táplálja bennük, mintha lenne hatalmuk, hiszen a fegyverek tervezésével akár több millió ember életét is kiolthatja.

– Nem érdekel a biológiai hadviselés filozófiai vagy erkölcsi aspektusa – mondta Tina. – Pillanatnyilag csak arra lennék kíváncsi, hogyan került ide a fiam.

– Ahhoz, hogy ezt megérthesse – kezdte Dombey –,

vissza kell mennünk az időben húsz hónapot. Akkor történt, hogy egy Li Chen nevű kínai tudós emigrált az USA-ba, és magával hozott egy lemezt Kína legfontosabb és legveszélyesebb új biológiai fegyveréről, amelyet az elmúlt egy évtizedben állítottak elő. A neve Wuhan-400, mert Wuhan városában állították elő, és ez volt a laboratóriumi körülmények között előállított mikroorganizmus négyszázadik életképes törzse. A Wuhan-400 tökéletes fegyver – folytatta Dombey. – Kizárólag emberekre hat, más élőlények nem képesek hordozni, és mint a szifilisz, a Wuhan-400 sem él az emberi testen kívül egy percnél hosszabb ideig, ami azt jelenti, hogy nem tud állandóra megfertőzni tárgyakat vagy tereket, ahogy például a lépfene vagy más virulens mikroorganizmusok. Amikor a hordozó meghal, a Wuhan-400 is elpusztul egy kis idő múlva, ahogy a test hőmérséklete 20 Celsius-fok alá esik. Ugye, érti, miben rejlik az előnye?

Tina túlságosan el volt foglalva, Elliot azonban pontosan követte.

– Ha jól értettem, a kínaiak képesek lennének a Wuhan-400-at arra is felhasználni, hogy egy egész város vagy ország lakosságát kiirtsák, anélkül, hogy valami trükkös és költséges tisztító hadműveletet kéne végrehajtaniuk, mielőtt bevonulnak, és átveszik az uralmat a terület felett.

– Pontosán – bólintott Dombey. – És a Wuhan-400-nak van egy másik, legalább ilyen fontos előnye a legtöbb biológiai ágenshez képest. Először is alig négy órával, a vírussal történő érintkezés után már bárki a hordozójává válhat, ami elképesztően rövid lappangási időszak. Ha pedig már megfertőződött az ember, általában nem él huszonnégy óránál tovább, sőt a legtöbben tizenkét órán belül meghalnak. Rosszabb, mint az Ebola-vírus Afrikában, sokkal rosszabb. A Wuhan-400 halálozási rátája száz százalék, senki sem éli túl. Ezt a kínaiak rengeteg politikai foglyon le is tesztelték, és sosem találtak olyan antitestet vagy antibiotikumot, amely hatásos ellenszere lehetett volna. A vírus fel-

vándorol az agytörzsbe, és ott kezdi kiválasztani a mérget, amely mohón felfalja az agyszövetet. Az agynak azt a részét rombolja szét, amely a test automatikus funkcióit irányítja. Az áldozatnak egyszerűen nem lesz pulzusa, szerveinek működése leáll, és nem tud lélegezni.

– És ezt a betegséget élte túl Danny – mondta Elliot.

– Igen – mondta Dombey. – Amennyire tudom, ő az egyetlen túlélő, akivel ilyen történt.

– De hogyan fertőződött meg tulajdonképpen?

– Azután, hogy Li Chen emigrált a Wuhan-400-zal, ide hozták. Azonnal elkezdtünk vele dolgozni, és próbáltuk létrehozni a vírus pontos mását, ami viszonylag rövid idő alatt sikerült is. Azután elkezdtük tanulmányozni a vírust, hogy találjunk rajta valami fogást, amit a kínaiak nem vettek észre.

– De valaki óvatlan volt – mondta Elliot.

– Még annál is rosszabb – mondta Dombey. – Valaki nemcsak óvatlan, hanem esztelen is volt. Majdnem tizenhárom hónappal ezelőtt, amikor Danny és a csapat többi tagja errefelé kirándult, Larry Bollinger, az egyik tudósunk, egy felelőtlen személtáda, véletlenül beszennyezte magát, miközben egyedül dolgozott az egyik laborban.

Amikor valamilyen baleset következtében szennyeződés lép fel, azonnal jeleznünk kell a riasztón. Azonnal. Azután le kell zárni a szobát, ahol éppen dolgozunk. Ha van benne izolációs kamra, be kell menni, és bezárkózni. Ezután megérkezik a fertőtlenítő csapat, és gyorsan megtisztítja a helyiséget. Ha olyan szertől fertőzünk meg, amelynek van ellenszere, akkor kezelést kapunk, ha azonban nem... akkor izolációban tartanak, és kezelnek, amíg meg nem halunk. Ez az egyik oka annak, hogy a fizetésünk olyan magas. Veszélyes munkakörben dolgozunk, a veszély a munkánk része.

– Bollinger elveszítette a fejét – mondta Dombey.

– Pontosan tudta, milyen gyorsan végez áldozatával a Wuhan-400, és pánikba esett. Begolyózott. Nyilvánvaló-

an meggyőzte magát arról, hogy el tud menekülni a fertőzéstől, és Isten tudja, miért, de ezt meg is próbálta. Nem kapcsolta be a vészjelzőt, hanem egyszerűen kísértelt a laborból, elment a szállására, átöltözött, és elhagyta a komplexumot.”

Eddig az idézet. Szögezzünk le rögtön három dolgot: nem ritkaság, hogy egy-egy regény később bekövetkező eseményeket ír le vagy emleget. Elég csak két amerikai regényre hivatkoznunk: egyik a Titanic elsüllyedését írja le, kb. két évtizeddel a katasztrófa előtt, a másik a teheráni túsdrámát, két évvel azelőtt, hogy a forradalmi gárdisták elfoglalták az amerikai nagykövetséget. Nicolas Chamfortig visszamenően sok más művet lehetne felidézniük – nem utópiákat, és nem science-fiction műveket, amelyek ma már hallucinatív látnokisággal hatnak. Vagy kinek ne jutna eszébe Kurt Vonnegut látomása arról, hogyan pusztul bele a bolygónk néhány tudós és környezetük felelőtlenségébe?

Mit ír Koontz? Li Chen kínai tudós emigrál az Államokba, magával hozva a vírusfegyver titkát. A vírus később egy Larry Bollinger nevű amerikai kutató felelőtlensége folytán kiszabadul a laborból. Koontz regényének cselekménye egy meg nem határozott év december 31-én indul, és kb. másfél évet átfogó előzményekre építkezik. Így hangzik Koontz fikciója.

És mi az, amit viszont tudunk? Ami tehát nem fikció, hanem tény.

Tény, hogy Li Wenliang vuhani orvos 2019. december 30-án jelezte, hogy világjárvánnyá fajulhat az új vírus, amely Vuhanban jelent meg. Megfenyegetik, hogy pórus járhat rémhírterjesztés miatt, de öt héttel később, halálos ágyán, koronavírus-fertőzötten, még egyszer figyelmezteti a világ orvosait a veszélyre. Rémhírterjesztésért végül nem lehetett felelősségre vonni, mert közben elhunyt.

Azt is tudjuk, hogy néhány nappal Li Wenliang halála előtt (január 28-án) letartóztatják a Harvard egyetem vezető professzorát, a molekuláris kémia Wolf-díjas világnagyságát, Charles

M. Lieber tudóst és két kínai munkatársát. Lieber hozta létre a vuhani Műszaki Egyetemen azt a kutatólaborot, amelynek beindítása másfél millió dollárba került, és amelynek irányításáért a prof havi 50 000 dollár honoráriumban részesült Vuhanból (nyilván csak január végéig). A letartóztatás okáról csak annyit tudni, hogy Lieber félrevezette a kormányzatot, közte a honvédelmi tárcát. A két kolléga: amerikai kínaiak, akik az Ezer Tehetség Hazatér program keretén belül éppen Kínába készültek repatriálni.

Ez volna tehát a második számú észrevételünk: hogy azért mégiscsak van valami ebben az egész amerikai–vuhani, félig-meddig nyilvános, félig-meddig titkos együttműködésben, valami, ami nem teljesen transzparens.

Harmadik észrevételünk: a 2020-as évszám, a hivatkozások ellenére, nem szerepel Koontz regényében. Én legalábbis nem találtam meg ezt az évszámot. Ha mégis benne volna, elnézést a figyelmetlen olvasásért.

